

Examen VWO 2007

tijdvak 1
vrijdag 1 juni
9.00 - 12.00 uur

Grieks

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 25 vragen en een vertaalopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 78 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

De woorden van de voedster in de regels 305-306 (εἰ t/m δόμων) winnen aan kracht door het gebruik van alliteratie. Er is nog een ander stilistisch middel dat daartoe bijdraagt.

- 1p **1** Noteer de naam van dit stilistisch middel en citeer daarbij het desbetreffende Griekse tekstelement.

Regel 310 οἴμοι

Na lang zwijgen is dit de eerste keer dat Phaedra weer spreekt.

- 1p **2** Leg uit waarom ze juist op dit moment reageert.

Regel 311-312 καὶ σε πρὸς θεῶν τοῦδ' ἀνδρὸς αὐθις λίσσομαι σιγᾶν πέρι

De voedster denkt aan een andere reden voor dit verzoek dan de reden die Phaedra werkelijk heeft.

- 1p **3** Aan welke reden denkt de voedster? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 315 ἄλλη δ' ἐν τύχῃ χειμάζομαι

Uit het vervolg (t/m regel 325) blijkt dat de voedster hiervoor drie oorzaken kan bedenken. Zo oppert zij als eerste mogelijkheid dat Phaedra bloed aan haar handen heeft.

- 2p **4** Noteer de andere twee oorzaken die de voedster noemt. Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 319

- 2p **5** a. Geef een inhoudelijke verklaring voor de toevoeging οὐχ ἔκοῦσαν bij μ'.
b. Geef een inhoudelijke verklaring voor de toevoeging οὐχ ἔκων bij φίλος ἀπόλλυσ'.

In de handschriften van tragedies staan nooit regieaanwijzingen.

Uit de tekst zelf kan men daarentegen wel regieaanwijzingen opmaken.

- 1p **6** Welke regieaanwijzing voor een handeling van een personage is af te leiden uit de regels 320-330? Beantwoord de vraag in het Nederlands en noteer daarbij het nummer van de regel waarop je je antwoord baseert.

Regel 331 τῶν αἰσχυρῶν

- 1p **7** Noteer het Griekse zelfstandige naamwoord uit de regels 316-325 waarmee Phaedra op hetzelfde doelt.

Regel 334 δῶρον δ' χρῆν

- 1p **8** Wat bedoelt de voedster hiermee? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Phaedra legt in de regels 335-343 een verband tussen de lotgevallen van twee van haar familieleden en wat haar zelf overkomt.

- 1p **9** Leg het bedoelde verband uit.

Regel 353 ὥς μ' ἀπώλεσας
Dit had Phaedra al voorspeld.

1p 10 Citeer het desbetreffende Griekse tekstelement uit de regels 324-335.

Regel 355 ἐχθρὸν ἦμαρ, ἐχθρὸν εἴσορῶ φάος
Deze woorden worden door G. Koolschijn als volgt vertaald:
"Ik haat de dag, ik haat het licht dat ik zie."

2p 11 Leg uit in welk opzicht de structuur van de vertaling afwijkt van die van het Grieks. Ga bij je antwoord in op zowel de vertaling als het Grieks.

Tekst 2 en tekst 1

De Franse toneelschrijver Racine heeft zich in zijn stuk *Phèdre* gedeeltelijk gebaseerd op de *Hippolytus* van Euripides.

Tekst 2, regel 221-222 Ach, gaven de goden dat mijn hart net zo onschuldig was!

1p 12 Citeer het Griekse tekstelement uit Tekst 1, regel 315-321 dat hiermee inhoudelijk vergelijkbaar is.

Tekst 2, regel 223-224

2p 13 Citeer het Griekse tekstelement uit Tekst 1, regel 315-326 dat hiermee inhoudelijk vergelijkbaar is.

1p 14 Citeer het tekstelement uit Tekst 2, regel 235-245 dat inhoudelijk vergelijkbaar is met Tekst 1, regel 327.

Zowel in Tekst 1, regel 313-334 als in Tekst 2, regel 217-240 probeert de voedster Phaedra over te halen te zeggen wat er aan de hand is. In Tekst 2 gebruikt ze daartoe twee argumenten die niet in Tekst 1 voorkomen.

2p 15 Beschrijf in eigen woorden deze twee argumenten.

Tekst 3

Regel 1283 Hooggeboren zoon van Aegeus, ik beveel je, luister naar mij. In de oudheid waren er twee versies over wie de vader van Theseus was. In deze tragedie combineert Euripides de twee versies. In regel 1283 is sprake van de ene versie.

1p 16 Citeer uit de regels 1313-1324 het Griekse tekstelement dat de identiteit van de andere vader aangeeft.

Regel 1287 omdat je de leugens van je vrouw geloofde

2p 17 a. Beschrijf in eigen woorden wat deze leugens inhielden.
b. Citeer uit de regels 1307-1314 het Griekse tekstelement waarin Artemis vertelt dat Theseus de leugens van Phaedra geloofde.

Artemis stelt in de regels 1296-1309 twee anderen verantwoordelijk voor de wanhopige situatie van Phaedra waarin zij koos voor zelfdoding.

2p 18 Welke twee?

Regel 1300-1301 τρόπον τινὰ γενναιότητα

- 2p 19 a. Welke overweging brengt Artemis ertoe te spreken van γενναιότητα?
Beantwoord de vraag in het Nederlands en baseer je antwoord op het vervolg (t/m regel 1312).
b. Leg uit waarom Artemis niet zonder meer van γενναιότητα spreekt. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m regel 1312).

Regel 1307-1309

- 2p 20 a. Wat had Hippolytus gedaan als hij niet ὡσπερ δίκαιον had gehandeld?
Beantwoord de vraag in het Nederlands.
b. Wat had Hippolytus gedaan als hij niet εὐσεβῆς was geweest? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 1315 wordt door G. Koolschijn als volgt vertaald:

“U weet dat u drie vloeken van uw vader had?”

De vertaler zwakt door het weglaten van een Grieks woord de inhoud van regel 1315 af.

- 2p 21 Citeer het desbetreffende Griekse woord en leg uit waarom door het weglaten van dit woord in de vertaling de inhoud verzwakt wordt.

Regel 1304 τὴν Κύπριν en regel 1327 Κύπρις

- 2p 22 Leg uit dat het woord Κύπρις in regel 1304 inhoudelijk anders is gebruikt dan in regel 1327. Ga bij je antwoord in op beide regels.

Regel 1325-1334 δεῖν' t/m ἐᾶσαι

Artemis pleit zichzelf vrij van de beschuldiging dat ze het fatale ongeluk van Hippolytus niet heeft voorkomen.

- 1p 23 Welk argument voert zij daarvoor aan? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 1334 τὴν δὲ σὴν ἁμαρτίαν

- 2p 24 Leg uit dat hier sprake is van ἁμαρτία zoals Aristoteles bedoelt. Ga bij je antwoord in op zowel de omschrijving van ἁμαρτία door Aristoteles als op de in regel 1334 bedoelde ἁμαρτία.

Illustratie

Op de illustratie is een scène weergegeven uit het verhaal van Hippolytus en Phaedra.

Van links naar rechts zijn de voedster, Phaedra en Hippolytus afgebeeld.

- 3p 25 Komt deze afbeelding meer overeen met een scène uit de *Hippolytus* van Euripides of met een scène uit de *Phaedra* van Seneca? Licht je antwoord toe en ga daarbij in op beide tragedies.

Tekst 4

- 39p Bestudeer Tekst 4 met de inleiding en de aantekeningen.
Vertaal de regels 687 t/m 704.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.